JURIS CANONICI

UNIVERSI

CLARA METHODO JUXTA TITULOS

QUINQUE LIBRORUM DECRETALIUM

In Quæstiones distributi solidisque Responsionibus
et objectionum Solutionibus dilucidati

LIBER TERTIUS.

TITULUS XXXI.

De regularibus, et transeuntibus ad religionem.

1. *Ratio continuationis.* — Duo sunt genera personarum ecclesiasticarum, clericorum nempe sæcularium, et regularium. Hinc quia in præcedentibus titulis potissimum actum est de clericis sæcularibus, eorumque beneficiis, juribus, privilegiis, et obligationibus, recto nunc ordine præsentes et sequentes tituli agent de clericis regularibus. Et quamvis hic titulus sit unus ex celeberrimis in jure, ita ut aliqui integros tractatus in pluribus tomis comprehensos de eo scripserint, inter quos est Roderiquez, in *Quæstion. regular.;* Miranda, in *Manual. prælat.;* Lezana, in *Summa Quæstion. regular.;* Hyacinthus Donatus, in *Rerum regularium praxi solutoria;* Tamburinus, *de Jure abbat.;* Pellizarius, in *Manual. regul.;* Portel. etc. Nihilominus quia ejusdem tituli materia etiam in aliis titulis hinc inde dispersa, invenitur, et tractandam se offert, prout ex sequentibus titulis patebit, omissa prolixitate, quantum huc pertinere videbitur, et satis erit, opitulante Deo, tradere conabimur.

§ I.

DE NATURA ET ORIGINE RELIGIONUM, AC RELIGIOSORUM, SEU REGULARIUM.

2. *Religio varie accipitur.* — Quæritur I. Quid sit religio? et quid religiosus? Ante responsionem notandum, terminum *Religio* tripliciter accipi posse. *Primo* quidem ac in primæva sua significatione, qua denotat virtutem, quæ inter morales principalis est, ex natura sua tendens ad Deo debitum cultum et honorem exhibendum, prout ex divo Thoma tradit Miranda, in *Manual. prælat.* tom. I, q. 1, a. 1, de qua religionis virtute theologi. *Secundo* accipitur pro universitate verum Deum rite colentium per fidem, et fidei opera : quo sensu dicitur Religio catholica : de qua controversistæ. *Tertio* in sensu, quo agit de ea titulus præsens.

3. *Definitur ad propositum.* — Resp. Religio seu status religiosus bene describitur dicendo : « Est Fidelium ad christianæ charitatis perfectionem tendentium, editis votis perpetuæ obedientiæ, paupertatis, et castitatis, stabilis in communi vivendi modus, ab Ecclesia approbatus. » Ita in terminis Layman, lib. IV, tra. V, cap. 1, n. 1; Pirhing,

h. t. n. 2; Engel, eod. n. 1; Pellizar., in *Manual. Regul.* tom. I, t. I, cap. I, n. I. estque in re communis. Dicitur primo, « Fidelium ad christianæ charitatis perfectionem tendentium. » Ad indicandum finem cujusvis religionis, qui est perfectio christianæ charitatis, juxta illud Apostol. *ad Rom.*, XIII, 10 : *Plenitudo ergo legis est dilectio;* quia hac quis ultimate conjungitur Deo, juxta illud I Joan., IV, 16 : *Deus Charitas est, et qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo.*

4. *Religiosus non tenetur actu esse perfectus.* — Dicitur « tendentium » quia licet status religiosus sit status perfectionis, quatenus nempe pro fine principali habet perfectionem charitatis, tamen non tenetur religiosus actu esse perfectus, ipsamque perfectionem actu habere, sed tantum tendere ad eam, et quidem non per omnes actus, et exercitia, quibus ad perfectionem perveniri potest, sed per illa, quæ sunt ei taxata secundum regulam, ac propriæ religionis, in qua degit, sanctas ordinationes et statuta; prout fusius divus Thomas, 2. 2, q. 184, et q. 186; Lezana, in *Summa Quæstione regular.* cap. I, num. 4 et 5. cum communi aliorum. Ratio est, quia religiosus non aliter ad perfectionem specialiter se obligat, quam quod ad eam per ordinis regulam et media inibi præscripta tendere velit.

5. *Tenetur tamen tendere ad eam, et quidem sub mortali. Quando et quomodo peccet religiosus non servans statuta?* — Cæterum obligatio tendendi ad perfectionem in religiosis sub mortali est, adeo ut juxta communissimam theologorum religiosus mortaliter peccet. I. Si contemnit tendere ad perfectionem. II. Quando etiam absque contemptu nudum propositum, seu voluntatem habet, non tendendi ad perfectionem. III. Quando ex contemptu transgreditur religionis suæ statuta et ordinationes, tanquam media ad assequendam perfectionem præscripta, etiamsi alias talia non sub gravi, sed tantum levi, imo sub nulla culpa obligent : qualia sunt debito tempore servare silentium, meditari etc. IV. Qui habet propositum eadem statuta (etiam contemptu secluso) universaliter non servandi, et qui de iisdem minime curat, nec ea observare studet, sed passim data occasione transgreditur. Ratio hujus ultimi est; quia talis habet implicitam voluntatem non tendendi ad perfectionem, hoc ipso, quod proponat non adhibere media ad eam assequendam in ordine præscripta, qualia sunt ordinis statuta. Vide de hac obligatione apud theologos, præsertim beatum Thomam 2. 2; q. 185 et 186, sicut etiam Lezanam loc. cit.

6. *Tria vota quare in religione emittantur?* — Dicitur ulterius « editis votis perpetuæ obedientiæ, paupertatis, et castitatis. » Hæc enim juxta dicenda infra num. 12. tria vota, sunt de essentia religionis jure divino : idque merito, eo quod præfata tria vota sint præstantissima media ad perfectionem, quæ finis religionis cujusvis est, assequendam. Tria namque sunt, quæ a perfectione, pertectoque Dei amore hominem potissimum impediunt : videlicet I. Inordinata cura et sollicitudo temporalium, quod impedimentum indicans Christus Matth. XIX, 21, dixit : *Si vis perfectus esse, vade et vende omnia quæ habes et da pauperibus;* et Lucæ XIV, 33 : *Qui non renuntiat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* Hæc autem nociva sollicitudo et cura tollitur per votum voluntariæ paupertatis. II. Delectationes carnales, de quibus I. *Joan.* II, 16 : *Omne, quod est in mundo, concupiscentia est;* hanc autem moderatur castitas. III. Est propria voluntas, quæ per obedientiam sacrificatur juxta consilium Christi *Matth.* XVI, 24 : *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum*, etc.

7. *Nullus religiosus deposita semel professione religionem deserere potest.* — Dicitur « stabilis vivendi modus : » ad indicandum, quod religiosus quivis debeat stabiliter, sive constanter, ad perpetuo semel assumptum religionis modum servare, ac in eo usque ad finem vitæ perseverare adeo, ut ei post emissam aliquando professionem non amplius liceat religionem deserere : quapropter etiam non sufficit nudum propositum servandi tria vota substantialia ac ordinis regulam, sed requiritur vera promissio, verumque votum, inducens obligationem personalem eamque perpetuam. Divus Thomas 2. 2, q. 183, a. 3; Pellizz. loc. cit. q. 3; Pirhing, h. t. n. 6, qui duo ultimi cum aliis volunt, non posse dari religionem proprie talem, in qua liberum sit religioso pro libitu iterum discedere; quamvis dari possit, et de facto detur aliqua, ipsorum nempe societas, in qua liberum est superioribus religionis dimittere religiosum, quando id pro bono religionis expedire judicaverint; quod qualiter fieri queat, haud obstante, quod religioso discedere non liceat, etsi judicet, ita exigere

animæ suæ salutem, vide apud citatos, et alios doctores Societatis Jesu. Cæterum quod nullus religiosus religionem deserere amplius queat, sed stabiliter ac perpetuo manere debeat, probatur ex concilio Trident. Sess. 25. *de Regular.* cap. XIX. Ratio invenitur in Evangelio, quam sanctus Pater noster Franciscus inseruit regulæ suæ; quia nempe : *Nemo mittens manum ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei.*

8. *Ad religionem requiritur, ut plures vivant in communi.* — Additur « in communi, » quia quantumvis aliquis in privato, ac particulariter tria vota substantialia voveat, et observet, sancteque vivat, nisi id in communitate, et quidem a Pontifice approbata faciat, religiosus non erit, nec in religione esse dicendus est. Hyacinthus Donatus in *Rerum regul. praxi resolut.* tom. IV, tr. I, q. 4, n. 8; Layman, loc. cit. n. 2; Pellizz. loc. cit. q. 12; Suarez, tom. IV. *de Relig.* tract. IX, lib. I, cap. II, n. 13, arg. c. ult. *de Religios. dom.* et cap. un. eod. in 6. Infertur proin, quod eremitæ, quantumvis sancti, nec olim fuerint, nec adhuc sint religiosi, qui extra communitatem a Sede sancta approbatam in particulari aut privato vitam religioni similem ducunt.

9. *Ad religionem de facto requiritur approbatio pontificis.* — Additur « ab Ecclesia approbatus; » quia quamvis olim antiquæ quædam religiones ac regulæ sancti Basilii, Augustini, et Benedicti sola auctoritate ordinariorum loci expresse fuerint approbatæ et confirmatæ, Papa non repugnante, sed potius collaudante, ut ex Bellarmino notat Miranda, tom. I. *Manual. prælat.* q. 3, a. 6; Roderiquez, lib. *Regul.* quæst. q. 1, a. 1; Pirhing, h. t. n. 7, et alii; tamen postea approbatio religionum reservata fuit soli Romano Pontifici, prout aperte constat ex c. un. *de Religios. domib.* 6, et c. un. *de Voto.* in 6. Ratio est, quia cum religionum novitas ac diversitas in Ecclesia Dei confusionem creare, indeque Ecclesiæ nociva esse, facile posset, arg. cit. c. un. *de Religios. dom.* in 6. earumdem approbatio inter majores causas, quæ Pontifici soli reservantur, 6. *Majores. de Baptism.* merito reservatur.

10. *Religiosus, quid?* — Et ex his jam patet ad secundam partem quæsiti, quid sit religiosus seu regularis, nam proprie talis, est « persona, quæ emissis tribus votis substantialibus in aliqua religione ab Ecclesia approbata vivit, ibique abjectis hujus sæculi cura, et perfectionis impedimentis, propriaque abnegata voluntate, carnis oblectamentis, ad id solum incumbit, ut ad perfectionem veniat, Deoque perfecte serviat. » Porro religiosi in hoc, quod ly religiosus a verbo religio, regularis vero a regula, quam quivis regularis profitetur, derivetur.

11. *Tria vota sunt de essentia religionis, adeo ut nec Papa in illis dispensare valeat : quamvis ex monacho possit facere non monachum.* — Quæritur II. An, et quo jure tria vota, paupertatis nempe, obedientiæ, et castitatis perpetuæ sint de essentia religionis? Resp. I. Præfata tria vota omnino esse de essentia religionis, adeo ut sine illis religio aliqua consistere nullatenus possit. Divus Thomas, 2. 2, q. 186, a. 1; Miranda, in *Manual. prælat.* tom. I, q. 1, a. 4. dicens ita docere omnes, Hyacinthus Donatus, loc. cit. quæst. 5; Pelliz. loc. cit. cap. I, q. 2, et 3. cum communi et certa aliorum, arg. c. *Cum ad monasterium.* 6. *de Statu monachor.* ubi præfata vota religionis adeo propria ac intrinseca dicuntur, ut nec Papa iis dispensare valeat : quod intellige cum Glossa in cit. c. ℣. *Abdicatio*, et communi doctorum in sensu composito, id est, ut quis sit maneatque religiosus, et tamen non sit adstrictus tribus allegatis votis; quamvis ex causa qua gravissima bonum commune concernente, possit dispensando ex religioso facere non religiosum, sicque liberando eum a religione, etiam a votis liberare, atque concedere, ut ad sæculum redeat, ac etiam nubat, prout cum pluribus factum esse, patet ex variis historiis, quarum aliquas refert Roderiquez *Quæst. regular.* tom. III, q. 1, a. 5. Hinc Glossa loc. cit. dicit : « Papa non potest dispensare, ut monachus habeat proprium, existendo monachus, sed de monacho potest facere non monachum. »

12. *Tria vota paupertatis, obedientiæ et castitatis, jure divino pertinent ad essentiam religionis.* — Resp. II. Præfata tria vota sunt de essentia religionis ex jure divino Miranda, in *Manuali prælat.* tom. I, q. 1, n. 4 et 5; Hyacinthus Donatus, loc. cit. q. 22. et communis aliorum, conclusionem probantium ex cit. c. *Cum ad monasterium.* 6. *de Statu monach.* ubi habetur, quod Papa cum religioso, manente religioso non possit dispensare in aliquo ex dictis votis : ex quo manifeste sequi videtur, hæc tria non solo jure humano, sed divino requiri ad substantiam

religionis; si enim solo jure humano ad eam essent necessaria, Papa in iis haud dubie dispensare posset; utpote « qui secundum plenitudinem potestatis de jure potest supra jus dispensare, » uti dicitur c. *Proposuit* 4. *de Concess. præbend.* Accedit ratio; quia juxta dicenda infra n. 17 et 18, Christus ipse statum religiosum secundum substantiam instituit, et in eo pro forma substantiali, præfata vota posuit : ad quem statum, licet nullum obligarit, tamen paterne invitavit, ut tacendo alios textus patet *Matth.* XIX, 17. ubi postquam normam, viamque salutis ostendit sæcularibus, dicendo : *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*, mox aspirantibus ad perfectiorem vitam, statum religionis exhibet, ad eumque invitat dicens : *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in cœlo, et veni, sequere me,* ibid. 21 : his enim verbis præfata tria vota essentiam religionis constituentia comprehendi, cum aliis bene observat Tamburinus *de Jure Abbat.* tom. I. disp. II. q. 8, juxta quod sanctus Petrus ibidem subdit : *Ecce nos reliquimus omnia* (id est, bona temporalia, quod fit per voluntariam paupertatem; et uxorem, quod fit per castitatem) *et secuti sumus te*, per obedientiam.

13. *Quare hæc præ aliis præscripta?* — Quod si quæras, cur potius hæc tria vota, quam alia pro forma substantiali status religiosi fuerint posita? Resp. Id inde factum esse, tum quia dicta vota magis quam alia serviunt ad perfectionem charitatis tanquam finem religiosi status assequendum, magisque et efficacius quam reliqua auferunt impedimenta perfectionis juxta dicta n. 6; tum quia per eadem homo se et omnia sua perfecto modo consecrat Deo, eique quasi holocaustum offert. Tria namque principalia habet homo, animam videlicet, corpus, et bona temporalia, quæ omnia per memorata tria vota Deo plene offeruntur. Primum quidem seu anima per obedientiam, qua propter Deum voluntas plene abrogatur, et dispositioni superioris subjicitur, adeo ut religiosus « velle et nolle non amplius habeat, » c. *Religiosu de testam.* in 6. Corpus offertur per castitatem, dum per eam omni voluptati carnali ob Deum renuntiatur. Bona temporalia vero per paupertatem. De tribus his votis ad propositum sic loquitur Joannes XXII. in extravag. *Quorumdam. de verb. signif.* « Religio perimitur, si a meritoria subditi obedientia subtrahatur. Magna quidem paupertas, sed major integritas : bonum est obedientia : maximum, si custodiatur illæsa : Nam prima rebus, secunda carni, tertia menti dominatur, et animo. »

14. *Solemnitas votorum an sit de essentia religionis.* — Quæritur III. Utrum ad substantiam religionis requiratur, ut tria vota sint solemnia? An sufficiant simplicia? Resp. Quamvis olim circa hoc quæsitum non modica fuerit controversia, eo quod vota omnium religiosorum (exceptis religiosis primæ professionis in societate) fuerint, et adhuc sint solemnia, arg. c. un. *de Voto.* in 6. Nihilominus hodie certum est, sufficere etiam simplicia. Fundamentum est; quia ita expresse declaravit Papa Gregorius XIII, in Bulla *Ascendente Domino.* Sicut etiam, quod religiosi Societatis, qui peracto Novitiatu primam professionem emittunt, pro veris habeantur religiosis, non obstante, quod non nisi simplicia tunc edant vota. Accedit ratio, videlicet, quod « voti solemnitas » ex sola institutione Ecclesiæ sit inventa, cit. c. un. *de Voto.* in 6. et consequenter hoc ipso jam non sit de religionis substantia; cum alias Christus non totam substantiam religionis instituisset. Reliqua hujus controversiæ fundamenta qui cupit, videat apud doctores Societatis, ac etiam Roderiquez, Mirandam, Donatum, et alios : nobis post decisionem Papalem videtur eorum discussio superflua.

15 et 16. *Status religiosus jam in lege naturæ, ac scripta veteri fuit præfiguratus.* — Quæritur IV. Quo tempore, et a quo institutus fuerit status religionis? Resp. I. Olim jam in lege veteri, seu Mosaica ante Christi adventum, imo et in ipsa lege naturæ ante diluvium quædam religiosi status vestigia, ac figuræ fuere, sanctus Thomas, 2. 2, q. 186, a. 6; Miranda, in *Manual. prælat.* tom. I. q. 3, a. 30; Roderiquez, *Quæst. regul.* tom. I. q. 1. a. 1; Hyacinthus Donatus, tom. IV, tr. I, q. 15, et communis aliorum. Et quidem de lege naturæ patet ex illo *Genes.* IV, 26. ubi de Enos dicitur : *Iste incœpit invocare nomen Domini.* quod non nisi de speciali ritu colendi Deum intelligi potest, cum ante ipsum jam Adam, et justus Abel invocaverint Deum.

In veteri autem lege status religiosorum non solum figuratus fuit in Nazaræis, de quibus *Num.* VI, 2-21. et in Elia, et Elisæo, qui in collegiis habitabant, ut legitur in lib. III et IV. *Regum;* sed etiam in Samuele

tanquam eorum principe, de quo Genebrardus in Chronologia ait : « Nota quod Samuel primo instituerit conventus religiosorum jugiter psallentium (ut refert Tamburinus *de Jure Abbat.* tom. I. disp. 2. q. 1. apud quem plura de hoc). » Et hinc I. *Reg.* X, 5. iterato fit mentio de grege, seu cuneo prophetarum psallentium Deo; qui proinde simul habitarunt. Unde sanctus Hieronymus, epist. IV. *ad Rusticum* ait : « Filii prophetarum, quos monachos in Veteri Testamento legimus, ædificabant sibi casulas prope fluenta Jordanis, etc. et turbis urbium derelictis polenta et herbis agrestibus victitabant. »

17. *Verus tamen non extitit.* — Resp. II. Dictis non obstantibus; ante adventum Christi non fuit vera, et proprie dicta religio, cum ea perfectione, quam nunc habet, essentialiter nempe includens votum perpetuæ paupertatis, castitatis et obedientiæ. Miranda, in *Manual. prælat.* tom. I, q. 3, a. 1 et 2; Roder. tom. I, q. 1, a. 1; Pellizz. in *Manual. regular.* tract. I, cap. II; Tamburinus loc. cit. et communis aliorum. Ratio est, tum *quia nihil perfectum adducit lex,* ait Apostolus *Hebr.* VII, 19. vocans, *Galat.* IV, 3. tempus legis veteris tempus infantiæ seu pueritiæ illis verbis : *Ita et nos cum essemus parvuli, sub elementis mundi hujus eramus servientes;* tum quia licet impossibile non fuerit, quin aliqui in veteri lege emiserint tria vota religionis, tamen cum nullo fundamento id de aliquo in particulari, multo minus de communitate aliqua, præfata vota habente asserere possumus; tum quia, uti statim dicetur, status religiosi secundum perfectionis substantiam primus institutor fuit Christus Dominus, consequenter non alius in Veteri Testamento.

18. *Sed primum a Christo Domino est institutus.* — Resp. III. Religio, seu status religiosus secundum substantiam suam non ab aliquo puro homine, sed immediate ab ipso Christo Domino fuit institutus. Roderiquez, loc. cit.; Miranda, loc. cit., a. 1; Pellizz., loc. cit., q. 5; Suarez, tom. III. *de Relig.* lib. III, cap. II, n. 3; Pirhing, h. t. n. 18. Estque teste Miranda certissima, et omnium catholicorum hac de re recte sentientium, probaturque tum ex dictis supra n. 12. tum ex variis aliis locis Evangelii, in quibus satis manifeste apparet, quod Christus multos ad modum et normam sub tribus præfatis votis vivendi, sive ad statum religiosum invitarit, et cohortatus sit, uti patet ex textu *Matth.* XIX, 21. supra n. 12. jam citato. Et ulterius ex *Matthæo* X, 9 : *Nolite possidere aurum et argentum,* etc. et illo *Lucæ,* XIV, 33 : *Nisi quis renuntiaverit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus;* quibus verbis de *Paupertate* instituta constat. De *Castitate* patet etiam ex illo *Matth.* XIX, 12 : *Sunt eunuchi, qui se ipsos castraverunt propter regnum cœlorum.* De *Obedientia* item, per quam quis se ipsum, et propriam voluntatem abnegat ex *Matth.* XVI, 24 : *Qui vult venire post me, abneget semetipsum,* etc.

19. *Apostoli fuerunt religiosi.* — Porro religio a Christo Domino instituta, eo invitante et hortante statim ab initio Ecclesiæ ab ipsis apostolis, ac aliis Christi discipulis fuit suscepta, qui emissis prius enumeratis votis veram vitam religiosam duxerunt, verique religiosi extiterunt; prout docent sanctus Chrysostomus, lib. III. *Contra monast. vitæ vituper.;* S. Hieronymus in lib. *contra Jovinian.* et in *Apolog. ad Pamach.* et alibi : Hieronym. Plati *De bono statu relig.* lib. II. cap. II. Miranda tom. I, q. 3, a. 1, concl. 2; Joan. Gerson *Alphab.* 42. *Sermone de Cœna Domini;* Hyacint. Donatus tom. IV, tr. I, q. 8, allegans divum Thomam, 2. 2. q. 88, a. 4, ad 3, allegantem sanctum Augustinum; Engel, h. t. n. 4, Tamburinus *de Jure abbat.* tom. I. disp. 2, q. 9; Suarez, id probantes ex illo *Matth.* XIX, 27. ubi postquam Christus requisita ad statum religiosum alicui proposuit, Petrus nomine apostolorum indicavit, hunc statum se jam assumpsisse, dicendo : *Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te,* vivendo in obedientia, sine proprietate, et in castitate, conformiter dictis. Huc facit etiam ex *Actis Apost.* IV, 32 : *Multitudinis credentium* (ab initio Ecclesiæ) *erat cor unum, et anima una. nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.*

20, 21 et 22. *Religiones plures in specie, accidentaliter diversæ institutæ sunt ab hominibus.* — Resp. IV. Quamvis religionem, statumque religiosum quoad substantiam Christus ipsemet instituerit, ipsamque, ut dictum, apostolica ac alii discipuli statim ab initio Ecclesiæ susceperint, et veram vitam religiosam emissis tribus votis duxerint, nihilominus, si religio spectatur non præcise circa substantiam, sed insuper secundum certas regulas, religionis substantiæ superadditas, certumque modum vivendi præfatae substantiae adjectum, plures religiones

(post jam institutam a Christo religionis substantiam) ab hominibus, viris utique perfectis fuere institutæ, et ab Ecclesia approbatæ, ita ut quævis earum peculiarem fundatorem, ac principalem institutorem habeat. Omnes. Patebitque ex § sequenti. Nec est conclusio hæc contraria conclusioni positæ n. 3. Quamvis enim Christus religionem instituerit quoad substantiam, tamen accidentalia ejusdem reliquit Ecclesiæ determinanda salva semper substantia, ejusdemque substantiæ institutore manente Christo, supremo perfectionis magistro : Prout simile quid contigit in sacramentis, quorum institutor secundum substantiam fuit, et semper manebit Christus, non obstante, quod accidentalium determinationem reliquerit Ecclesiæ : ut docent unanimiter theologi, et habetur *Theologia nostra moral.* tract. XIV, disp. 1, q. 2.

§. II.

DE DIVERSITATE, AC NUMERO RELIGIONUM NECNON DE PERFECTIONE, ET UTILITATE EARUM TAM ABSOLUTA QUAM RESPECTIVA.

23. *Religiones omnes conveniunt in substantia, et tantum differunt in accidentibus : et quibus?* — Quæritur I. An, et qualis sit diversitas religionum? et quomodo dividantur? Resp. Quamvis omnes, ac singulæ religiones neque in essentia, neque in fine principali differant, sed vere conveniant, utpote omnes tria vota substantialia habentes, omnesque ad unum finem principalem, perfectionem nempe, perfectamque Dei charitatem (*quæ est vinculum perfectionis*) tendentes; nihilominus multum differunt inter se accidentaliter, præcipue vero in duobus : videlicet *Primo* in fine proprio ac particulari, ad quem quævis specialiter a Fundatore est instituta. *Secundo* in mediis, et particularibus exercitiis quibus quælibet utitur, ac nititur ad tria vota substantialia exacte observanda, finemque principalem, perfectionem nempe, assequendum : tum ad finem particularem, melius obtinendum. Divus Thomas, 2. 2, q. 188; Miranda, tom. I, q. 6, a. 2, cum communi doctorum. patebitque ex sequentibus.

24. *Alia est contemplativa, alia activa, alia mixta.* — Nam religio *primo* dividitur in contemplativam, activam, et mixtam. Contemplativa est, quæ præter observationem trium votorum substantialium ex primæva sua institutione, ac fine particulari ad vitam contemplativam principaliter ordinatur, et potissimum se exercet in contemplatione rerum divinarum. Religio activa est, quæ ex fine suo particulari principaliter ordinatur ad vitam activam, opera nempe misericordiæ, et charitatis erga proximum, sive spiritualia, sive corporalia exhibenda. Religio mixta est, quæ de utraque participat seu potius utramque includit, eo quod ex fine suo particulari, ac vi institutionis suæ tam ad vitam contemplativam, quam activam, opera nempe misericordiæ et charitatis erga proximum, præsertim vero spiritualia, v. g. docendum. legendum, confessiones audiendum, concionandum etc. quæ contemplationem sociam requirunt, exhibenda, quam ad contemplationem, ac meditationem, internam ordinatur. Miranda , tom. I, q. 6, a. 2; Pirhing, loc. cit., n. 20; Sannig, eod. cap. II, n. 6. et communis aliorum, patetque ex terminis.

25. *Alia clericalis, alia monachalis, alia mendicans, alia militaris.* — *Secundo* religio alia est clericalis, alia monachalis, alia mendicans, alia militaris. Religiones clericales sunt, quæ vi institutionis suæ principaliter ordinantur ad chorum, divina mysteria exacte peragendo, cultumque divinum promovendum, cum aliqua mixtura vitæ contemplativæ ac mixtæ. In hac religione vivunt canonici regulares. Ita desumitur ex divo Thoma, 2. 2, q. 189, a. 8. ad 2, ubi addit, hujus religionis membra (canonicos nempe regulares) minus strictam ducere vitam, quam monachos (de quibus n. seq.) indeque posse illos ad hos, consequenter etiam ad mendicantes (de quibus n. 27.) sed non econtra hos ad illos transire. Sannig, loc. cit.; Pirhing, loc. cit. n. 21; Pellizz., loc. cit. cap. III, sect. I, n. 17, et seqq.

26. *Monachus et religio monachalis, quid? et quæ ejus occupatio?* — Religio monachalis est, quæ vi institutionis suæ, et in fine suo particulari ad vitam contemplativam, et solitariam principaliter ordinatur. Divus Thomas, loc. cit.; Barbosa, lib. I. *Juris Eccles. univ.*, cap. XLI, n. 16; Sannig, loc. cit. ; Pirhing, loc. cit., arg. can. _, cau. 16, q. 1, ubi monachus idem significare dicitur, quod singularis ; rectius solitarius, Glossa ibidem v. *Singularis*. arg. can. *Si Clericus*. ead. cau. et q. ita ut non inter sæculares, sed solitarie in suo cœnobio vivat. Hinc sanctus Hieronymus in. can. *Si cupis*. 5. ead. cau.

et q. ad Paulinum monachum ait : « Si cupis esse, quod diceris monachus, id est, solus, quid facis in urbibus, quæ utique non sunt solorum habitacula, sed multorum? » Quapropter can. 1, dicta cau. et q. præcipitur, « ut monachus per omnia solitarie agat et vivat, adeo, ut ne pœnitentiæ sacramenta aliis quam monachis in suo monasterio administret, neque doceat; quia monachus non docentis, sed plangentis habet officium, » can. *Monachus*. 4. ead. cau. 16. q. 1. Concordat can. *Monachi*, ac plures alii, cit. cau. 16. q. 1. Tales monachi vi primævæ institutionis suæ sunt benedictini, Cistercienses, carthusiani, etc. quia alii religiosi, qui soli contemplationi non insistunt, si insuper vitam ducentes activam, episcopos, aliosque clericos sæculares in cura animarum, concionibus, ac sacramentis administrandis juvant, proprie monachi nec vocantur, nec sunt, uti cum communi aliorum observat Barbosa, loc. cit. n. 17. Verum de monachis, et canonicis regularibus plura infra titul. XXXV. de *Statu monachorum, canonicorum regular.*

27. *Mendicans religio, quid? et quæ?* — Religiones mendicantes sunt, quarum religiosi vi primævæ institutionis suæ ex fine peculiari ad vitam mixtam destinati, paupertatem non tantum in particulari, sed etiam in communi observant, nullaque bona immobilia possidentes, nullamque jus rerum habentes vivunt contenti iis solis, « quæ vel mendicantur humiliter, vel donantur liberaliter, vel honesto acquiruntur labore et industria, » arg. *Exiit*. de Verb. signif. in 6. et Clem. *Exivi* eod. ; Glossa in c. *Cum ex eo* v. *Mendicantes*. *de Excess. prælat. in* 6; Sannig, loc. cit. ; Pirhing, loc. cit., n. 22; Pellizz., loc. cit. n. 12; Roderiquez, Miranda, et alii.

28. *Mendicantes omnes (exceptis fratribus minoribus) hodie habent bona in communi.* — Tales de jure communi approbati sunt quatuor videlicet religio prædicatorum, minorum, eremitarum sancti Augustini, et carmelitarum, c. un. *de Religios. domib.* in 6., ubi rejectis aliis ordinibus mendicantibus antecedentibus, soli approbantur religiosi præfati quatuor ordines mendicantes.

29. *Militaris ordo, quid?* — Dicitur notanter « vi primævæ institutionis suæ. » Nam de facto ex variis concessionibus, ac privilegiis summorum Pontificum, sicut et ex novissima ordinatione concilii Tridentini, sess. 25. *de Regular.* cap. III. conceditur omnibus religionibus tam virorum, quam mulierum, etiam olim vere mendicantibus (sola excepta religione sancti Francisci) bona immobilia, dominiumque rerum habere in communi ; ut proin soli franciscani, et capucini eamdem sancti Francisci regulam ad literam observantes, in propria acceptione juris antiqui, mendicantes sint. Quamvis idem nomen, amplissimaque mendicantium privilegia ex speciali concessione adhuc participent prædicatores, eremitæ sancti Augustini, et carmelitæ. Eodem nomine, iisdemque privilegiis, ex Pontificum concessione etiam alii religiosi adhuc hodie fruuntur, patres societatis, Cajetani, Paulini, ac plurimi alii, quo ad longum Barbosa, loc. cit. n. 208. et seq.

30. *Professi ordinis militaris an et quomodo sint religiosi?* — Tandem religiones militares sunt, quæ vi institutionis suæ, ac fine suo particulari principaliter ordinantur ad militandum pro defensione religionis christianæ, et Ecclesiæ. Tales sunt Ordo Melitensis, Ordo Teutonicus, ac plures alii, apud Barbosam, loc. cit., n. 164; Roderiquez, tom. I, q. 5; Suarez, tom. IV. *de Relig.* lib. cap. III, n. 4; Pirhing, h. t. n. 24, communis aliorum. De harum religionum professis gravissima disputatio est inter doctores an sint veri religiosi necne : aliis cum Navarro lib. III. consil. *de Regular.*, consil. 24, *de Reddit. Eccles.* q. 1, monit. 55. n. 5, affirmativam absolute tenentibus : aliis econtra cum communi theologorum absolute negantibus, illos esse vere ac proprie dictos religiosos, prout videre est apud Mirandam in *Manuali prælat.* tom. I, q. 10. a. 4; Roderiquez, tom. I, q. 1, a. 6, et alios.

31. Verum nec affirmativa, nec negativa absolute tenenda, sed cum distinctione respondendum videtur, videlicet, quod professi in ordinibus militaribus illis, in quibus præter vota paupertatis, et obedientiæ, etiam emittitur perfectum et totale votum castitatis, qualis est ordo militaris sancti Joannis (quorum professi commendatores de Malta, item equites Melitenses *Maltesen Ritter*) dicuntur veri ac proprie dicti religiosi ; Miranda, ac Roderiquez loc. cit. id pro certo asserentes. Idem cum aliis indubitatum habet Pelliz. loc. cit. n. 30. Ratio est, quia tales ordines omnia ad essentiam propriæ religionis requisita, tria nempe vota substantialia, ac Pontificis approbationem habent.